

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta (HE 295/2022 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Anna Aaltonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- yksikönpäällikkö Hannu Lehti, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- kehittämisjohtaja Olli Päärnä, KEHA-keskus
- palvelupäällikkö Kaisa Peltomäki, Pohjanmaan TE-toimisto
- koordinaattori Kristiina Rapinoja, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto
- palvelupäällikkö Kirsi Anttila, Oulun kaupunki
- tiimiesimies Paula Salmu, Oulun kaupunki
- maahanmuuttopäällikkö Arto Willman, Oulun kaupunki
- projektikoordinaattori Jari Lindström, Suomen Kuntaliitto

HALLITUKSEN ESITYS

Suomeen on saapunut noin 40 000 Ukrainasta sodan myötä pakenemaan joutunutta henkilöä, jolle on myönnetty tilapäistä suojelua. Tilapäinen suojelu perustuu EU:n tilapäistä suojelua koskevaa direktiiviin, jota sovelletaan Ukrainan sodan myötä Suomessa ensimmäistä kertaa. Tilapäisen suojelun myöntäminen mahdollistaa sen, että suojelua voidaan tarjota rajatulle joukolle nopeasti ja turvapaikkamenettelyä kevyemmässä prosessissa.

Tilapäistä suojelua saavien henkilöiden työllistymisen edistämiseksi esitetään, että jatkossa kokeilualueiden kuntien asiakkaita olisivat myös tilapäistä suojelua saavat henkilöt, joilla ei ole kotikuntaa.

Työkanava Oy on valtion omistuksessa ja hallinnassa oleva osakeyhtiö, jonka tehtävänä on edistää osatyökykyisten siirtymistä edelleen avoimille työmarkkinoille.

Valiokunnan mietintö TyVM 19/2022 vp

Sääntelyn selkeyttämiseksi ehdotetaan, että työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettuun lakiin lisättäisiin säännös kokeilun alueen kunnan tehtävästä tehdä päätös asiakkaan edellytyksistä työllistyä Työkanava Oy:öön.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.3.2023.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettuun lakiin (kuntakokeilulaki) tehdään selkeyttävä muutos, jonka perusteella kuntakokeilun alueen kunnalla on oikeus tehdä päätös siitä, täyttääkö henkilö Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain mukaiset edellytykset yhtiöön työllistämiseksi. Lisäksi esitetään, että kuntakokeilun laissa tarkoitettujen kokeilukuntien asiakkaita ovat myös kunnassa asuvat henkilöt, joille on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla eli joille annetaan ulkomaalaislain 109 §:ssä tarkoitettua tilapäistä suojelua.

Esityksen tavoitteena on parantaa Ukrainasta sotaa paenneiden työllistymisen edellytyksiä siirtämällä tilapäistä suojelua saavat henkilöt kuntakokeilujen asiakkaiksi. Tavoitteena on lisäksi selkeyttää sääntelyä kokeilun alueen kunnan oikeudesta tehdä päätös Työkanava Oy:öön työllistymisen edellytysten täyttymisestä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä jäljempänä esitettävien huomioiden ja muutosten.

Yhdenmukainen arviointi ja ohjaus Työkanava Oy:öön

Esityksessä ehdotettujen muutosten on tarkoitus selkeyttää ja sujuvoittaa osatyökykyisten asiakkaiden ohjausprosessia Työkanava Oy:öön. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa kiinnitettiin huomiota siihen, että asiakasohjauksen tulee olla tasalaatuista ja yhdenmukaista riippumatta siitä, tehdäänkö päätös työ- ja elinkeinotoimistossa vai kokeilun alueen kunnassa.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan työ- ja elinkeinoministeriön ohje asiakkaiden soveltuvuuden arvioimiseksi ja ohjaamiseksi Työkanava Oy:öön tullaan päivittämään lakiehdotuksen hyväksymisen jälkeen tulkintojen ja käytäntöjen yhtenäistämisen edistämiseksi. Ohje on tarkoitettu työ- ja elinkeinopalveluista vastaaville TE-toimistoille ja työllisyyden kuntakokeiluille tämentämään Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n soveltamista.

Resurssien riittävyys

Valtion vuoden 2023 talousarvion täydennysesityksessä on osoitettu resursseja ukrainalaisten tilapäistä suojelua saavien kotoutumiskoulutukseen ja työllistymisen edistämiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että resurssien riittävyyttä seurataan. Mikäli palvelutarve edellyttää, on rahoitusta voitava lisätä niin, että tavoite on saavutettavissa.

Valiokunnan mietintö TyVM 19/2022 vp

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

Johtolause. Hallituksen esityksessä esitetään lain 5 §:n 6 ja 7 momentin muuttamista. Tarkoituksena on kuitenkin ollut muuttaa 7 ja 8 momenttia, joten valiokunta ehdottaa johtolauseeseen korjaamista tämän mukaisesti.

4 §. Kokeilualan kunnan asiakkaat. Valiokunta ehdottaa lakiteknistä muutosta pykälän 2 momenttiin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 295/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain (1269/2020) 4 §, 5 §:n 1, 7 ja 8 momentti, 6 §:n 2 momentti, 8 §:n 1 momentti, 17 §:n 1 momentin 1 kohta ja 22 §:n 1 momentti, sellaisina kuin niistä ovat 4 §, 6 §:n 2 momentti ja 8 §:n 1 momentti laissa 1381/2021 sekä 5 §:n 1, 7 ja 8 momentti laissa 671/2022 seuraavasti:

4 §

Kokeilualan kunnan asiakkaat

Kokeilualan kunnan asiakkaita ovat työttömät työnhakijat, ne työnhakijat, jotka ovat vaarassa jäädä työttömäksi kahden viikon kuluessa, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävässä palveluissa olevat työnhakijat, joiden kotikunta on kyseisessä kunnassa ja jotka:

- 1) eivät täytä työttömyysturvalain 5 luvun 2 §:n 1 momentissa tai 6 §:n 1 momentissa säädettyjä ansiopäivärahan saamisen edellytyksiä; tai
- 2) ovat alle 30-vuotiaita, maahanmuuttajia tai vieraskielisiä henkilöitä.

Valiokunnan mietintö TyVM 19/2022 vp

Kokeilualueen kunnan asiakkaita ovat myös henkilöt, joilla on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 9 §:n 2 momentissa tarkoitettu asuinpaikka kunnassa ja myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain (301/2004) 110 §:n nojalla.

Kokeilualueen kunnan asiakkaita ovat 1 ja 2 momentissa tarkoitettut henkilöt, jotka tämän lain voimaan tullessa ovat ilmoittautuneet työttömiksi työnhakijoiksi, jotka kokeilun aikana ilmoittautuvat työttömiksi työnhakijoiksi tai jotka kokeilun aikana ilmoittautuvat työnhakijoiksi ja ovat vaarassa jäädä työttömiksi kahden viikon kuluessa, ja jotka työ- ja elinkeinotoimisto siirtää kokeilualueen kunnan asiakkaiksi.

5 §

Asiakkuuden siirtyminen

Työ- ja elinkeinotoimisto siirtää 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan henkilön sen kokeilualueen kunnan asiakkaaksi, jossa henkilöllä on kotikunta. Työ- ja elinkeinotoimisto siirtää 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan henkilön sen kokeilualueen kunnan asiakkaaksi, jossa henkilöllä on asuinpaikka. Jos asiakkaan kotikunta tai 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan henkilön asuinpaikka vaihtuu kokeilun aikana, kokeilualueen kunnan on siirrettävä asiakas toimivaltaisen kokeilualueen kunnan tai työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi. Siirtämisestä on ilmoitettava asiakkaalle ja toimivaltaiselle kunnalle tai työ- ja elinkeinotoimistolle.

Työ- ja elinkeinotoimisto voi siirtää 4 §:ssä tarkoitettuun asiakasryhmään kuuluvan asiakkaan muun kokeilualueen kunnan kuin hänen kotikuntansa tai asuinpaikan mukaisen kunnan asiakkaaksi, jos 6 momentissa säädetty edellytykset täyttyvät ja kunta, johon asiakas pyytää siirtoa, hyväksyy siirron.

Työ- ja elinkeinotoimiston on ilmoitettava 6 ja 7 momentissa tarkoitettusta siirrosta asiakkaalle ja hänen kotikunnalleen tai asuinpaikkansa kunnalle sekä 7 momentissa tarkoitettusta siirrosta asiakkuuden vastaanottavalle kokeilualueen kunnalle. Kokeilualueen kunnan ja asiakkaan laatima 9 §:ssä tarkoitettu suunnitelma velvoittaa asiakasta ja siirron jälkeen asiakkuudesta vastaavaa työ- ja elinkeinotoimistoa tai kokeilualueen kuntaa siihen saakka, kunnes se on tarkistettu. Työnhakijan on ilmoitettava suunnitelmassa sovittujen toimien toteutumisesta sille työ- ja elinkeinotoimistolle tai kokeilualueen kunnalle, joka vastaa hänen asiakkuudestaan siirron jälkeen.

6 §

Asiakkuuden päätyminen ja uudelleen käynnistyminen

Jos kokeilualueen kunnan asiakkaan työnhaku on päättynyt ja henkilö kokeilun kestäessä käynnistää työnhakunsa uudelleen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 ja 3 §:n mukaisesti, asiakkuus jatkuu kokeilualueen kunnassa, vaikka tämän lain 4 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tai 2 momentissa säädetty edellytykset eivät täyttyisi.

Valiokunnan mietintö TyVM 19/2022 vp

8 §

Työnhakijan haastattelut ja palvelutarpeen arviointi

Kokeilualueen kunta järjestää julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetut työnhakijan haastattelut ja vastaa mainitun luvun 6—12 §:ssä tarkoitetuista tehtävistä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan. Kokeilualueen kunta tekee päätöksen työnhakijan Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain (242/2022) 4 §:ssä tarkoitettujen edellytysten täyttymisestä työ- ja elinkeinotoimiston sijaan.

17 §

Tiedonsaantioikeus, palvelun epääminen ja muutoksenhaku

Kokeilualueen kuntaan sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain:

1) 12 luvun 6 §:n 1 momentissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston tiedonsaantioikeudesta, 2 momentissa julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajan ja työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitun työllistymistä tukevan palvelun tuottajan oikeudesta saada tietoja työ- ja elinkeinotoimistolta ja 4 momentissa tietojen luovuttamisesta;

22 §

Valvonta

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto valvoo työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämisko-keilua kaikilla kokeilualueilla. Valvontatehtävän hoitamiseksi aluehallintoviraston virkamiehelle voidaan myöntää käyttöoikeus julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvussa tarkoitettuun valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmäkokonaisuuteen kuuluvaan asiakastietojärjestelmään. Käyttöoikeuden myöntämiseen aluehallintoviraston virkamiehelle sovelletaan, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 13 luvun 6 §:n 2 ja 3 momentissa ja mainitun luvun 7 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään. Aluehallintovirastolla on oikeus saada salassapitosään-nösten estämättä ja maksutta kokeilualueelta, kokeilualueen kunnalta, työ- ja elinkeinotoimistolta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselta tiedot, jotka ovat välttämät-tömiä valvonnan suorittamiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö TyVM 19/2022 vp

Helsingissä 12.1.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Aino-Kaisa Pekonen vas

jäsen Kim Berg sd

jäsen Bella Forsgrén vihr

jäsen Atte Kaleva kok

jäsen Tuomas Kettunen kesk

jäsen Rami Lehto ps

jäsen Niina Malm sd

jäsen Jukka Mäkynen ps

jäsen Anders Norrback r

jäsen Ilmari Nurminen sd

jäsen Arto Satonen kok

jäsen Ruut Sjöblom kok

jäsen Sofia Virta vihr

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Miika Suves